

Τριμηνιαίος Δείκτης Οικονομικού Κλίματος

Η έρευνα για την κατάρτιση του δείκτη πραγματοποιείται από την Εταιρεία Ανώτατων Στελεχών Επιχειρήσεων (**ΕΑΣΕ**), φορέα που εκφράζει και εκπροσωπεί το ανώτατο επαγγελματικό μάνατζμεντ στην Ελλάδα, με μέλη ανώτατα στελέχη των σημαντικότερων εταιρειών της χώρας, σε συνεργασία με την **ICAP Group**, τον μεγαλύτερο όμιλο παροχής υπηρεσιών προς επιχειρήσεις. Η έρευνα διεξάγεται κάθε τρίμηνο στα κορυφαία διευθυντικά στελέχη των μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων με σκοπό την καταγραφή των εκτιμήσεων τους για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση και τις προβλέψεις τους για το εγγύς μέλλον.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξάγεται στους CEO (Διευθύνοντες Συμβούλους, Προέδρους, Γενικούς Διευθυντές) των 2.650 μεγαλύτερων ελληνικών επιχειρήσεων. Στον πληθυσμό αυτό προστίθενται τα μέλη της ΕΑΣΕ, έτσι ο πληθυσμός ανέρχεται σε 3.020. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει 11 ερωτήσεις, η συμπλήρωση και καταχώρηση του οποίου γίνεται ηλεκτρονικά μέσω ειδικού λογισμικού και ιστοσελίδας (www.icarb2b.gr). Οι 10 βασικές ερωτήσεις αφορούν την τρέχουσα κατάσταση της οικονομίας και τις μελλοντικές προσδοκίες, ενώ στους CEO απευθύνεται 1-2 επιπλέον ερωτήσεις που αφορούν σημαντικά θέματα γενικότερου οικονομικού ενδιαφέροντος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας. Από το σύνολο των απαντήσεων στις 10 βασικές ερωτήσεις κατασκευάζεται ο γενικός δείκτης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index). Από τις απαντήσεις που αφορούν μόνο στην τρέχουσα οικονομική κατάσταση κατασκευάζεται ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index), ενώ από τις απαντήσεις που σχετίζονται με τις μελλοντικές εκτιμήσεις κατασκευάζεται ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index). Η μετατροπή των απαντήσεων σε δείκτη και στη συνέχεια σε χρονολογική σειρά πραγματοποιήθηκε με την χρήση της μεθόδου net-balances (διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων)¹. Όλοι οι δείκτες είναι τριμηνιαίοι με βάση το 4^ο τρίμηνο του 2008 που πραγματοποιήθηκε η πρώτη έρευνα. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας περιλαμβάνει επιπλέον την ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων ανά ερώτηση, ενώ γίνεται ανάλυση των απαντήσεων ανάλογα με το μέγεθος των επιχειρήσεων οι οποίες διακρίθηκαν σε τρία στρώματα με κριτήριο την απασχόληση (Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με απασχόληση που δεν υπερβαίνει τα 100 άτομα, μεγάλες επιχειρήσεις με 101-300 εργαζόμενους και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις με 301 απασχολούμενους και άνω) και ανάλογα με τον τομέα δραστηριοποίησης όπου οι επιχειρήσεις διακρίθηκαν σε τρία στρώματα (αγροτικά προϊόντα-βιομηχανία-ενέργεια-κατασκευές, εμπόριο, υπηρεσίες). Το δείγμα ενημερώνεται σε κάθε έρευνα κατά ένα μικρό ποσοστό, ώστε να παρακολουθεί τις εξελίξεις των οικονομικών μεγεθών των επιχειρήσεων καθώς και τις μετακινήσεις των ανώτατων στελεχών.

¹ OECD, *Business Tendency Surveys-A handbook*, 2003

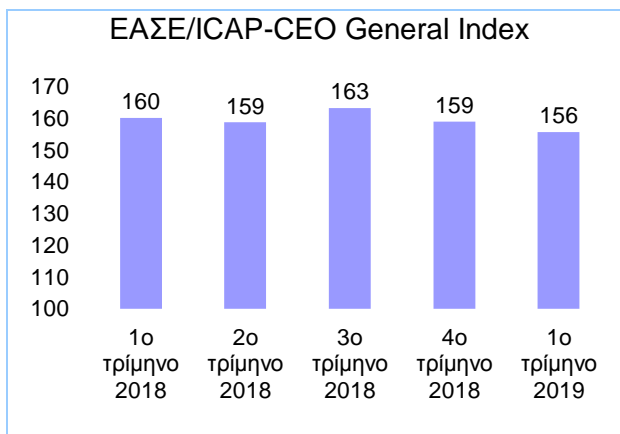
Οι τρέχουσες διεθνείς οικονομικές εξελίξεις και η κατάσταση στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τις πρόσφατες εκτιμήσεις της Eurostat κατά το 4^ο τρίμηνο του 2018 το ΑΕΠ των 19 χωρών της ευρωζώνης αυξήθηκε κατά 0,2% και των 28 χωρών μελών της Ε.Ε κατά 0,3% έναντι του προηγούμενου τριμήνου². Σε σύγκριση με το 4^ο τρίμηνο του 2017 ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ σημείωσε αύξηση +1,1% στην ευρωζώνη και +1,4% στην ΕΕ(28). Στις ΗΠΑ ο ρυθμός ανάπτυξης το τέταρτο τρίμηνο του 2018 (έναντι του 4^{ου} τριμήνου 2017) διαμορφώθηκε σε +3,1%. Η υψηλότερη ανάπτυξη έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους καταγράφηκε στη Λετονία (5,6%) και ακολούθησαν η Ουγγαρία (4,9%), Πολωνία (4,6%), Εσθονία (4,3%), Ρουμανία και Σλοβακία (4,0%), Κύπρος (3,9%), Λιθουανία και Σλοβενία (3,6%), Βουλγαρία (3,2%), Τσεχία (2,8%), Ισπανία, Κροατία και Σουηδία (2,4%), Φινλανδία και Δανία (2,2%), Αυστρία (2,1%), Ολλανδία (1,8%), Πορτογαλία (1,7%), Μ. Βρετανία (1,3%), Βέλγιο (1,2%), Γαλλία (0,9%), Γερμανία (0,6%) και Ιταλία (0,0%). Ο ρυθμός ανάπτυξης στην Ελλάδα διαμορφώθηκε σε (1,6%).

Οι προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη στην Ελλάδα διαμορφώνονται σε αύξηση του ΑΕΠ κατά (2,2%) για το έτος 2019 και (2,3%) για το 2020³. Ο δείκτης επιχειρηματικού κλίματος (BCI)⁴ για την ευρωζώνη επιδεινώθηκε από (+0,86) τον Δεκέμβριο του 2018 σε (+0,53) τον Μάρτιο του 2019.

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Μάρτιο του 2019.

Το πρώτο τρίμηνο του 2019 ο γενικός δείκτης οικονομικού κλίματος (ΕΑΣΕ/ICAP-CEO General Index) σημείωσε νέα μείωση και διαμορφώθηκε στις 156 μονάδες έναντι 159 το προηγούμενο τρίμηνο. Η πτώση του δείκτη αποτυπώνει το κλίμα αβεβαιότητας μεταξύ των CEOs σχετικά με την εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική η οποία μετά την τυπική έξοδο από το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής βρίσκεται ουσιαστικά σε στασιμότητα λόγω και των επικείμενων εκλογών χωρίς να έχει προχωρήσει σε αλλαγές

που απαιτούνται τόσο για την αναπτυξιακή προοπτική της χώρας, όσο και για την αντιμετώπιση των διαφόρων ζητημάτων που εμφανίζονται στο ευρωπαϊκό οικονομικό περιβάλλον.

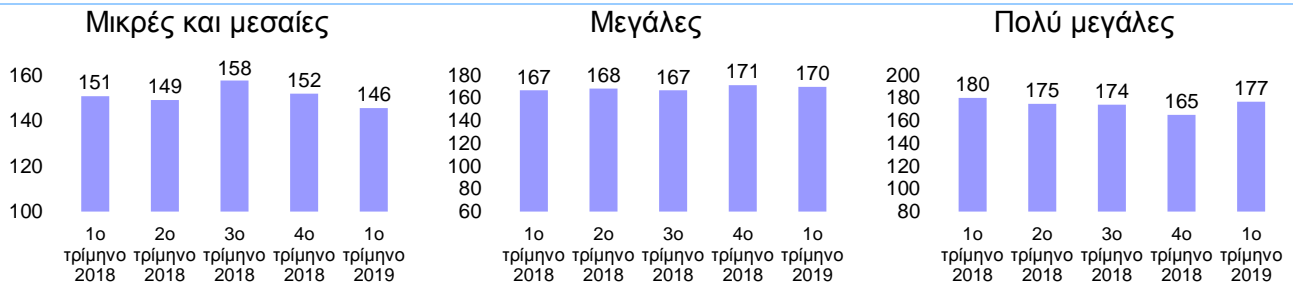
² Eurostat, newsrelease euroindicators, 7 March 2019.

³ European Commission, European Economic Forecast – Winter 2019.

⁴ European Commission, Business Climate Indicator for the Euro Area, March 2019.

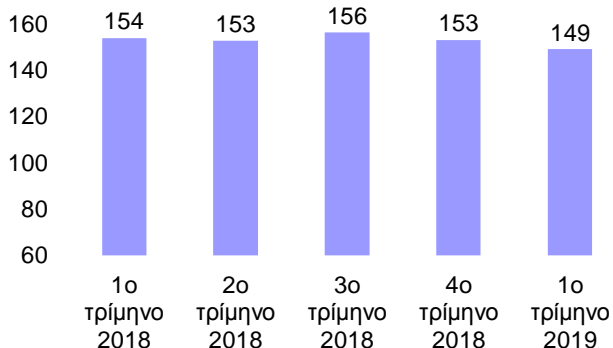
Η ανάλυση των αποτελεσμάτων ανά κατηγορία μεγέθους δείχνει πτώση του δείκτη στις μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις και άνοδο στις πολύ μεγάλες.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Confidence Index ανά μέγεθος επιχείρησης με κριτήριο την απασχόληση

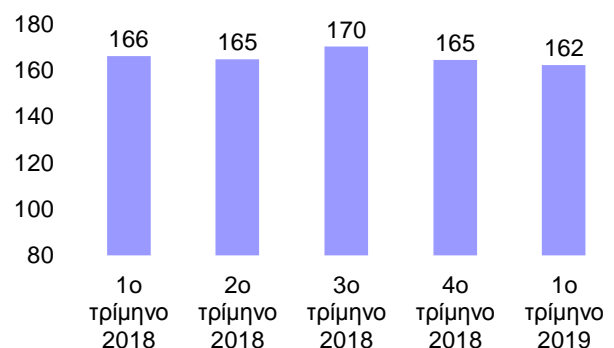

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (ΕΑΣΕ-CEO Current status Index) σημείωσε νέα πτώση και διαμορφώθηκε στις 149 μονάδες έναντι 153 το προηγούμενο τρίμηνο. Παρόμοια και ο δείκτης προσδοκιών (ΕΑΣΕ-CEO Expectation Index) παρουσίασε μείωση στις 162 μονάδες έναντι 165 του προηγούμενου τριμήνου.

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Current status Index

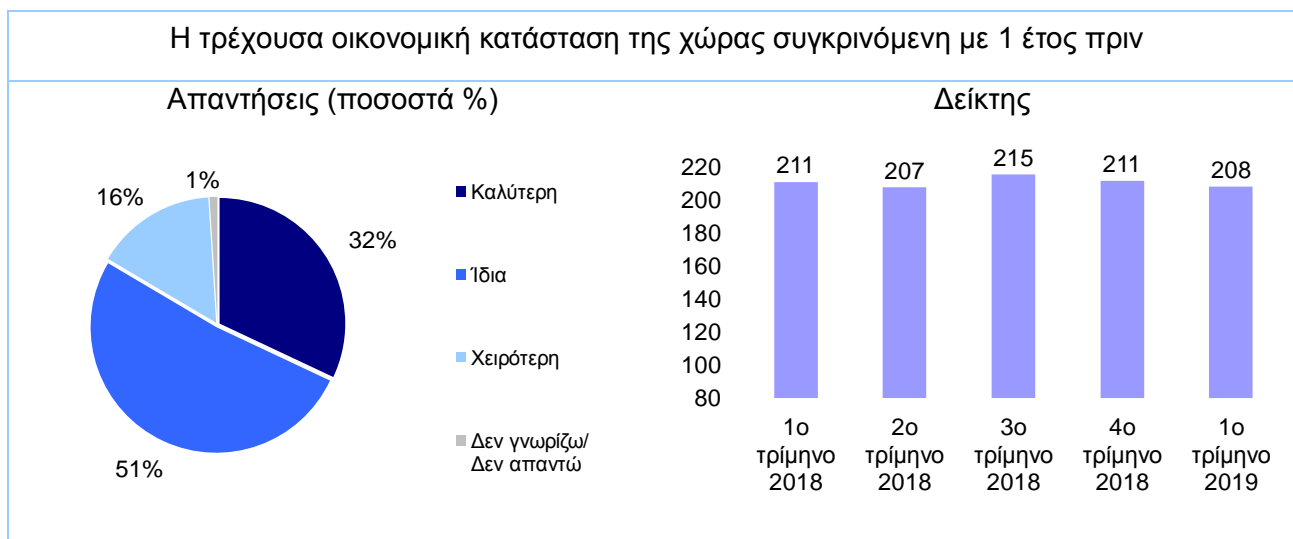

ΕΑΣΕ/ICAP-CEO Expectation Index

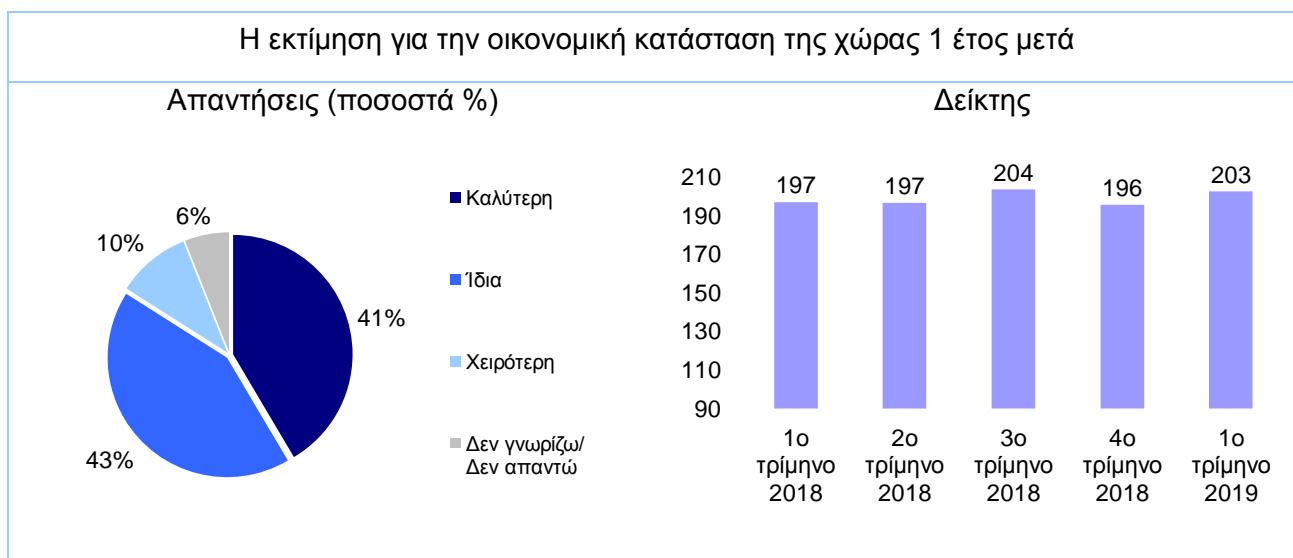

Τα αναλυτικά αποτελέσματα της έρευνας Μαρτίου 2019

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης της χώρας σημείωσε νέα κάθοδο και διαμορφώθηκε στις 208 μονάδες έναντι 211 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι βελτιώθηκε η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας, διαμορφώθηκε σε 32%. Πιο αισιόδοξοι είναι οι CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων οι οποίοι σε ποσοστό 56% δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας είναι καλύτερη συγκρινόμενη με 1 έτος πριν.

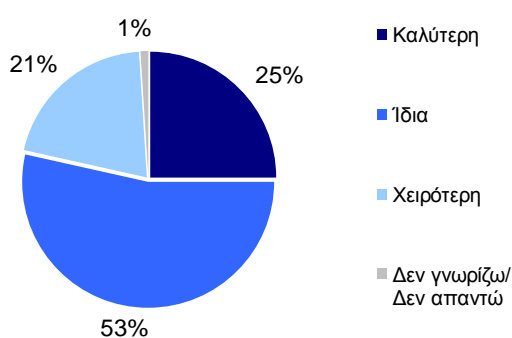
Αντίθετα ο δείκτης πρόβλεψης της οικονομικής κατάστασης της χώρας ένα έτος μετά βελτιώθηκε στις 203 μονάδες έναντι 196 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που εκτιμά ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας θα είναι καλύτερη στο επόμενο έτος διαμορφώθηκε σε 41%, ενώ για τους CEOs των μεγάλων επιχειρήσεων είναι αυξημένο σε 62%.

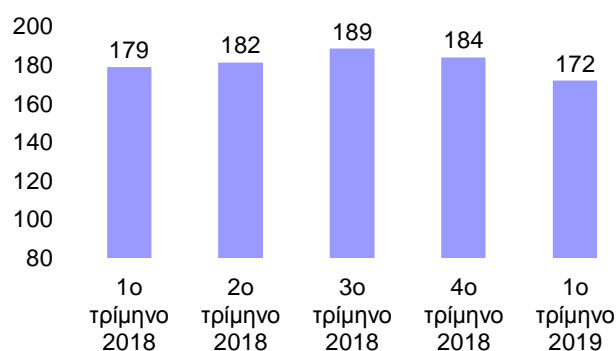
Ο δείκτης της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται οι επιχειρήσεις σημείωσε νέα πτώση στις 172 μονάδες έναντι 184 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα κατάσταση του κλάδου τους είναι καλύτερη σε σχέση με 1 έτος πριν ανήλθε σε 25%, ποσοστό που αυξάνεται σε 44% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

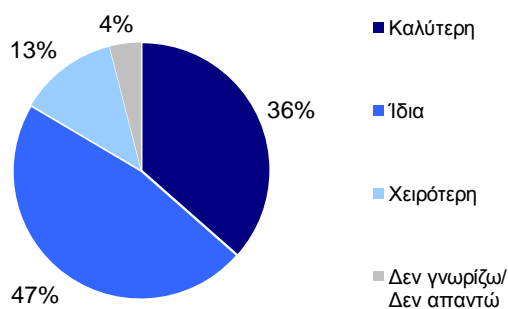
Δείκτης

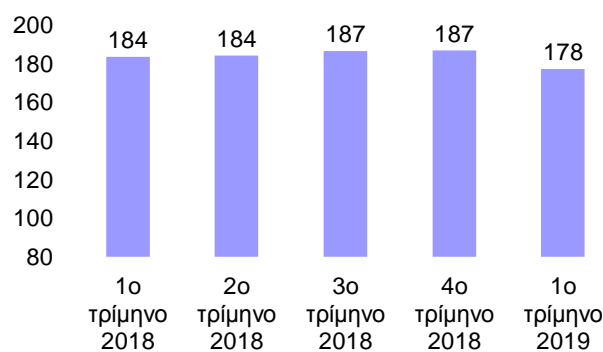
Ο δείκτης προσδοκιών για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης μειώθηκε στις 178 μονάδες. Το ποσοστό των CEOs που θεωρούν ότι σε ένα χρόνο οι κλάδοι που δραστηριοποιούνται θα είναι σε καλύτερη οικονομική κατάσταση σε σχέση με την τωρινή διαμορφώθηκε σε 36%, ποσοστό που αυξάνεται σε 56% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Η εκτίμηση για την οικονομική κατάσταση του κλάδου δραστηριοποίησης 1 έτος μετά

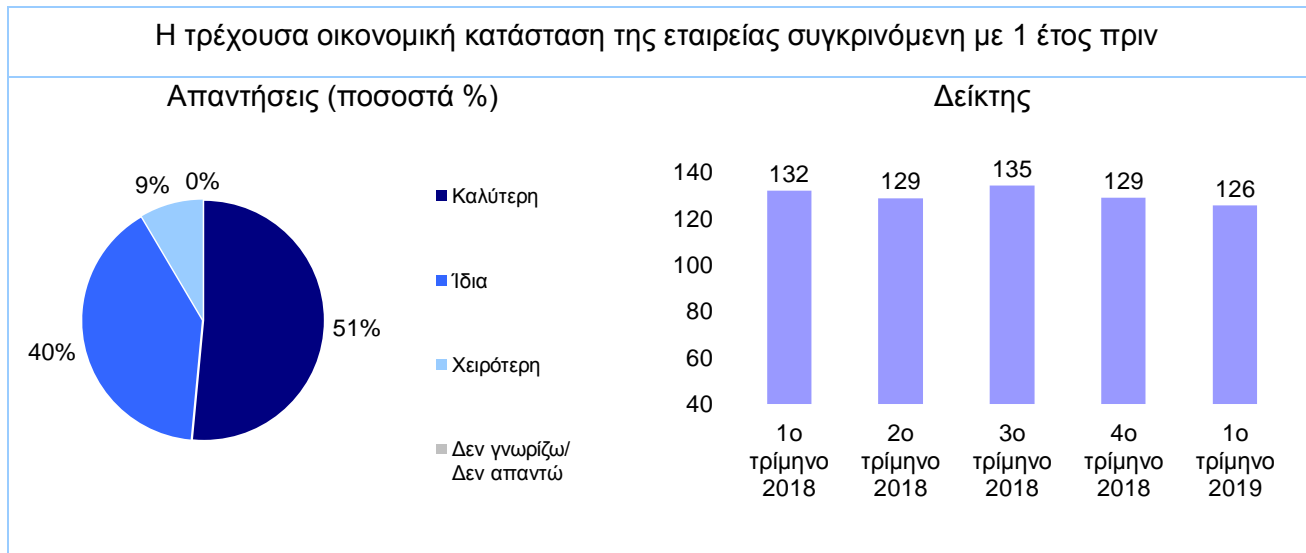
Απαντήσεις (ποσοστά %)

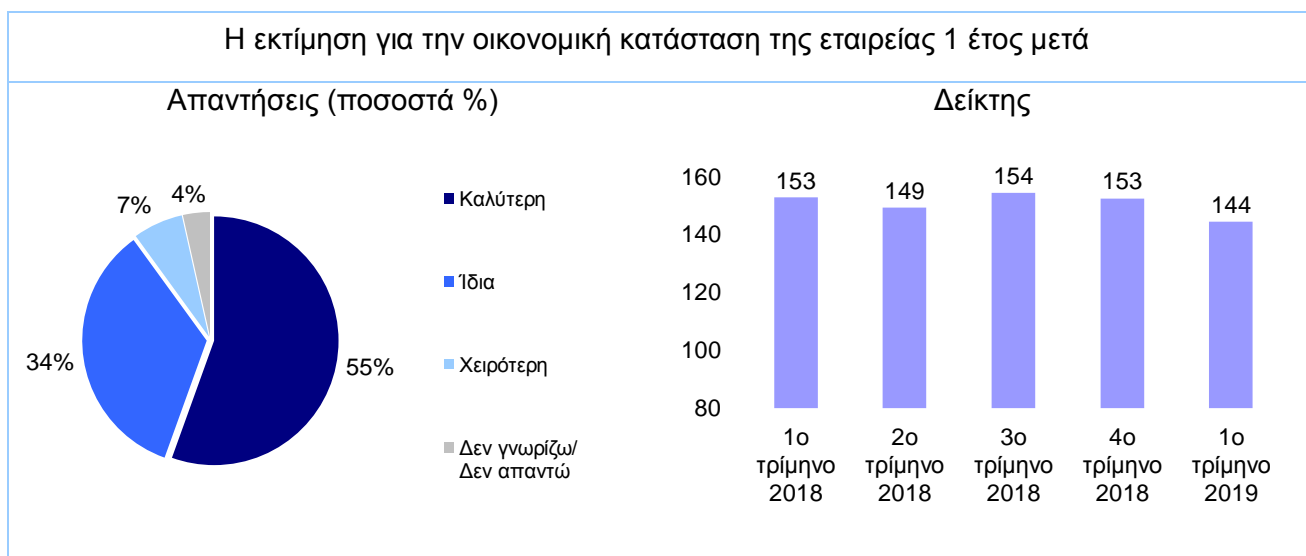
Δείκτης

Ο δείκτης τρέχουσας οικονομικής κατάστασης των εταιρειών μειώθηκε στις 126 μονάδες έναντι 129 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα οικονομική κατάσταση των εταιρειών τους είναι καλύτερη σε σχέση με ένα έτος πριν διαμορφώθηκε σε 51%, ποσοστό που αυξάνεται σε 67% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων και 64% για τους CEOs των βιομηχανικών επιχειρήσεων.

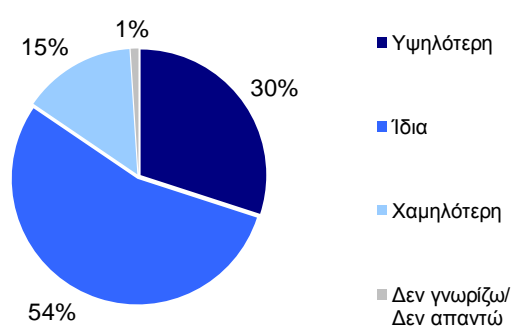
Ο δείκτης προσδοκιών των CEOs για την οικονομική κατάσταση της εταιρείας τους το επόμενο έτος σημείωσε και αυτός πτώση στις 144 μονάδες έναντι 153 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που προσδοκεί βελτίωση στο επόμενο έτος ανήλθε σε 55%, ενώ πιο αισιόδοξοι εμφανίζονται οι CEOs των μεγάλων επιχειρήσεων σε ποσοστό 69%.

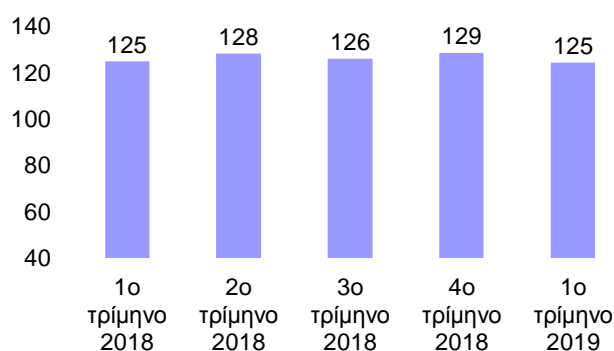
Ο δείκτης τρεχουσών δαπανών για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου παρουσίασε κάμψη στις 125 μονάδες έναντι 129 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι η τρέχουσα επενδυτική δαπάνη των επιχειρήσεων που διοικούν είναι υψηλότερη σε σχέση με το προηγούμενο έτος διαμορφώθηκε σε 30%, ποσοστό που αυξάνεται σε 38% για τους CEOs των μεγάλων επιχειρήσεων.

Η τρέχουσα δαπάνη για επενδύσεις παγίου κεφαλαίου της εταιρείας σε σχέση με 1 έτος πριν

Απαντήσεις (ποσοστά %)

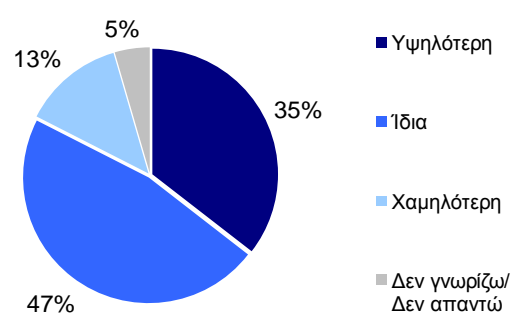
Δείκτης

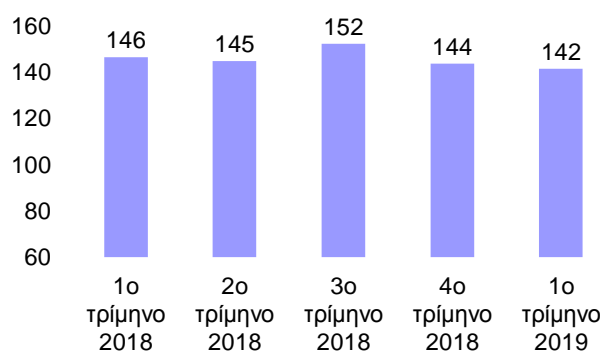
Ο δείκτης επενδυτικών προσδοκιών μειώθηκε και διαμορφώθηκε στις 142 μονάδες έναντι 144 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι οι επενδυτική δαπάνη στις επιχειρήσεις που διοικούν θα είναι υψηλότερη κατά τον επόμενο χρόνο, διαμορφώθηκε σε 35%, ποσοστό που αυξάνεται σε 49% για τους CEOs των μεγάλων επιχειρήσεων.

Η εκτίμηση για την δαπάνη επενδύσεων παγίου κεφαλαίου της εταιρείας 1 έτος μετά

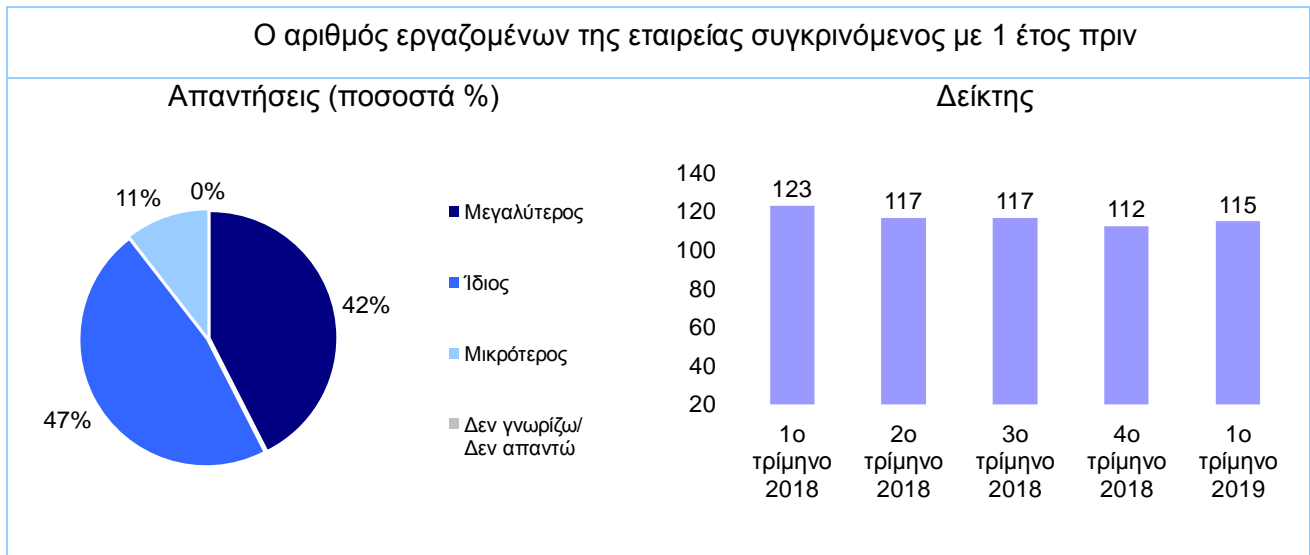
Απαντήσεις (ποσοστά %)

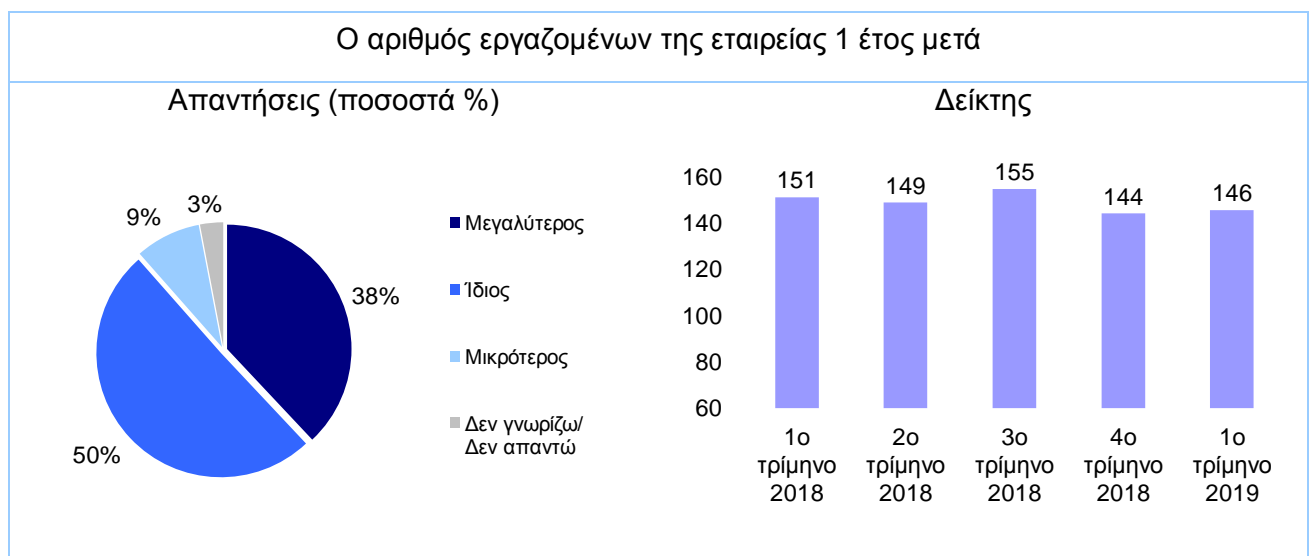
Δείκτης

Ο δείκτης τρέχουσας απασχόλησης παρουσίασε άνοδο στις 115 μονάδες έναντι 112 το προηγούμενο τρίμηνο. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνουν ότι ο αριθμός των εργαζομένων στις επιχειρήσεις που διοικούν είναι μεγαλύτερος σε σύγκριση με ένα έτος πριν διαμορφώθηκε σε 42%, ποσοστό το οποίο στις πολύ μεγάλες επιχειρήσεις είναι υψηλότερο και ανήλθε σε 63%.

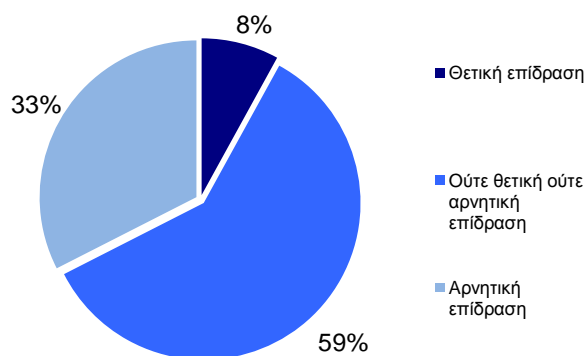
Εκτός από την τρέχουσα απασχόληση και ο δείκτης προσδοκιών απασχόλησης σημείωσε άνοδο στις 146 μονάδες έναντι 144 μονάδων το προηγούμενο τρίμηνο. Το μερίδιο των CEOs που δηλώνουν ότι η απασχόληση στις εταιρείες που διοικούν θα είναι αυξημένη 1 έτος μετά διαμορφώθηκε σε 38%, ποσοστό που αυξάνεται σε 52% για τους CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων.

Εκτός των βασικών ερωτήσεων που υποβάλλονται κάθε τρίμηνο στους CEOs, ζητήθηκε επιπλέον

Πιστεύετε ότι η πρόσφατη αύξηση του βασικού ημερομίσθιου θα επηρεάσει την ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών επιχειρήσεων;

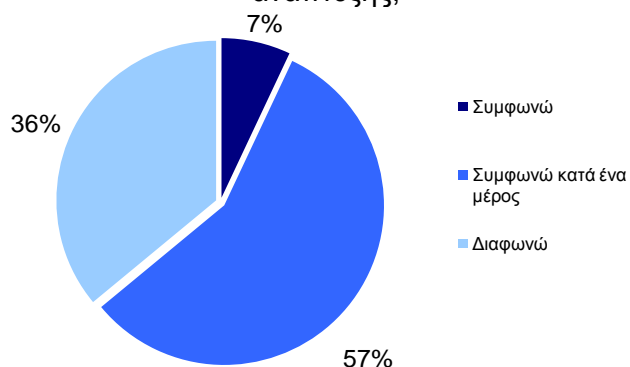
να εκφράσουν τη γνώμη τους για την πρόσφατη αύξηση του βασικού ημερομίσθιου και τις πιθανές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών επιχειρήσεων.

Ένας στους τρεις CEOs θεωρεί ότι το μέτρο αυτό θα έχει αρνητική επίδραση στην ανταγωνιστικότητα και μόνο το 8% πιστεύει αντίθετα ότι η επίδραση θα είναι θετική. Παράλληλα το μεγαλύτερο μερίδιο των CEOs (έξι στους δέκα) θεωρούν ότι η εφαρμογή του

μέτρου θα έχει ουδέτερη επίδραση στην ανταγωνιστικότητα.

Οι CEOs ερωτήθηκαν επίσης για το αν η Ελληνική οικονομία έχει εισέλθει σε τροχιά ανάπτυξης

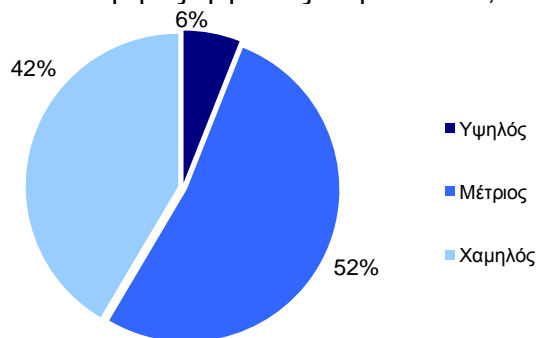
Πρόσφατα η Ελληνική οικονομία αναβαθμίστηκε από τον οίκο Moody's. Συμφωνείτε ότι η Ελληνική οικονομία έχει εισέλθει σε τροχιά ανάπτυξης;

μετά την πρόσφατη αναβάθμιση της από τον οίκο Moody's. Έξι στους δέκα CEOs συμφωνούν κατά ένα μέρος, ενώ μόνο το 7% θεωρεί ότι πράγματι η Ελληνική οικονομία βρίσκεται σε αναπτυξιακή πορεία. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι CEOs των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων διαφοροποιούνται σημαντικά έναντι των υπολοίπων δηλώνοντας σε ποσοστό 14% ότι η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε φάση ανάπτυξης. Αντίθετα το 36% των CEOs δηλώνουν τη διαφωνία τους

με την άποψη ότι η Ελληνική οικονομία βρίσκεται σε αναπτυξιακή τροχιά.

Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο βαθμός ευελιξίας της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα;

Παράλληλα ένας στους δύο CEOs εκφράζει την γνώμη ότι ο βαθμός ευελιξίας της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα είναι μέτριος ενώ το 42% θεωρεί ότι η ευελιξία είναι χαμηλή. Το ποσοστό των CEOs που δηλώνει ότι η αγορά εργασίας στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υψηλή ευελιξία είναι μόλις 6%.